

PROFESOR DR. SC. DRAGO VRBANIĆ –
VRIJEDAN DOPRINOS RAZVOJU
ONKOLOGIJE U RIJECI

PROFESSOR DRAGO VRBANIĆ – THE IMPORTANT
CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF
ONCOLOGY IN RIJEKA

Predrag Pavlović¹

SUMMARY

In Rijeka of the 1950s professor Drago Vrbanić was well-known as an excellent gynaecologist and surgeon, especially in the field of gynaecological malignant tumours. He headed the gynaecological and radiology departments of the Sobol Brothers General Hospital, and successfully applied several radiotherapy methods. Later in the 1960s, he introduced modern classification of tumours and multidisciplinary expertise in the diagnostics and treatment of gynaecological cancers. He combined a variety of operation procedures and methods with modern radiotherapy, significantly improving the results of malignant tumour therapy.

Key words: *Drago Vrbanić, history of oncology, 20th century, Rijeka, Croatia*

Veseli me što sam još u mogućnosti, a u povodu 100. godišnjice rođenja profesora dr. sc. Drage Vrbanića, kratko se osvrnuti na njegov iznimno važan i značajan rad te doprinos razvoju riječke onkologije 20. stoljeća.

Odmah po dolasku na Ginekološko-porođajni odjel Opće bolnice Braća dr. Sobol, prim. dr. Viktor Finderle ga kao svoga suradnika angažira i u radu Radium-odjela iste bolnice. Tu on brzo uči i uskoro samostalno počinje

¹ Redoviti profesor radiologije Medicinskog Fakulteta Sveučilišta u Rijeci u miru.
Adresa za dopisivanje: Prof. dr. sc. Predrag Pavlović, Bulevar oslobođenja 17, 51000 Rijeka

primjenjivati radium-terapiju kod nekih, najčešće ginekoloških, malignoma. Tako kod karcinoma corpora i cerviksa uterusa radij-tube različite dužine smještene u gumenoj cijevi uvodi intrauterino, a u svodove vagine stavlja individualno modelirane voštane aplikatore, također s centralno smještenim radijem. Kod karcinoma vagine izrađivao je vretenasti aplikator od voska s centralno smještenim radij-tubama.

Za kožne karcinome modelirao je pločaste aplikatore s raspoređenim radij-tubama na površini ili je ubadao (implantirao) radij-igle izravno u tumor. Slično je radij implantirao i kod karcinoma usnica i sluznica.

Sav taj rad zahtijevao je znanje, iskustvo i strpljenje, osobito pri izradi aplikatora, raspodjeli radij-izvora i određivanja vremena, odnosno doza zračenja koja se izračunavala empirijski prema pariškoj metodi (Regauda) u mgrh i zahtijevala prisutnost radija u bolesniku nekoliko dana ili bolesnika s intrakavitarnom aplikacijom. Bio je to velik napredak u liječenju nekih malignoma jer pedesete su godina prošlog stoljeća još pionirsko vrijeme onkologije, pogotovo u našoj zemlji.

U to vrijeme, pa do konca prošlog stoljeća, uz ginekološku kliniku u Petrovoj u Zagrebu, jedino se u Rijeci provodila radioterapija ginekoloških malignoma u našoj zemlji. Spomenimo i da je rendgenska terapija u Rijeci primjenjivana već 1914., a radium-terapija već od 1934. godine.

Sredinom prošlog stoljeća u Hrvatskoj djeluje nekoliko, nazovimo ih tako, onkologa-entuzijasta, jer su u to vrijeme svi liječnici izbjegavali baviti se rakom. Rak se tada najčešće otkrivao i dijagnosticirao u uznapredovalim stadijima, s veoma lošim mogućnostima za liječenje, pogotovo za izlječenje.

Vrbanić je bio jedan od tih entuzijasta, uporan i vrlo savjestan, s posebnom brigom za bolesnike na Radium-odjelu na kojem nakon 1955. za primjenu radija kod ginekoloških tumora povremeno angažira prim. dr. Nikolu Ivandića i prof. dr. sc. Vladimira Uremovića.

Ali to je vrijeme kada i u svijetu i kod nas raste zanimanje za poboljšanje onkološke dijagnostike i terapije, što rezultira uvođenjem novih operacijskih zahvata, a u domeni radioterapije primjenu radioizotopa, kobaltne bombe, linearnog akceleratora te citostatsku i hormonsku terapiju.

Godine 1959., dolaskom prvoga radijacijskog onkologa, u Zavodu za radioterapiju i onkologiju riječke bolnice odmah se objedinjuje onkološka dijagnostika te primjena suvremene radium-terapije, rendgenske terapije, radioizotopa i kemoterapije.

Profesor Vrbanić ostaje i dalje usko povezan s onkologijom i posebno zainteresiran za sva nova saznanja i novitete u dijagnostici i terapiji ginekoloških malignoma.

Radi toga i boravi na kraćem onkološkom usavršavanju na *Gustave Roussy* u Parizu, jednom od vodećih onkoloških instituta u svijetu.

Ta povezanost s onkologijom već 1960. stvara usku i zajedničku suradnju uvođenjem timskog rada u obradi i klasifikaciji tumora po stadijima i primjeni najsuvremenijeg liječenja ginekoloških tumora. Zapravo je to bilo i prvo uvođenje onkološkog timskog rada u našoj zemlji (slično i kod ORL) koji se redovito provodio sljedećih dvadeset godina, a i malo poslije.

Svake subote sastajao se tim ginekologa i onkologa (uz suradnju i patologa), pregledavali su već obrađene bolesnice s ginekologije i onkologije, određivali točan stadij bolesti prema TNM klasifikaciji tumora i metodu liječenja koja najviše odgovara.

Tako je najčešći i najvažniji karcinom cerviksa uterusa u početnim stadijima operiran, a potom zračen, dok je uznapredovali IIb stadij isključivo liječen intrakavitarnim radijem, a potom *after-loading* metodom i transkutanom telekobalnom terapijom. Kontroliraju se i već liječene bolesnice.

To je bio tada golemi napredak te su zahvaljujući prof. Vrbaniću desetak godina poslije prikazani i publicirani uspješniji rezultati liječenja.

Valja spomenuti da se u to vrijeme operiralo sve, pa i uznapredovale stadije, što je rezultiralo lošim ishodom liječenja.

Naprotiv, prof. Vrbanić se točno držao suvremenih odrednica terapije, a usavršio je i modificirao metode operacije karcinoma uterusa. Uz Wertheim, često je izvodio samo totalnu histerektomiju s limfadenektomijom, uz izvršne rezultate u smislu izlječenja te vrlo rijetke i manje nuspojave. Nije imao zabilježene fistule, što se nažalost viđalo osobito nakon operacija uznapredovalih stadija, a ni vaginalne recidive, što je također bio uspjeh.

U Rijeku su na zračenje dolazile bolesnice s ginekološkim malignomima sa šireg područja Hrvatske, pa smo imali točan uvid u to što se sve operiralo i kako. Zato možemo reći da je profesor Vrbanić bio vrhunski i najbolji dijagnostičar, pogotovo operater ginekoloških malignih tumora. Uz profesora dr. Matka Grgurevića iz Zagreba, zapravo je bio u pravom smislu ginekolog-onkolog.

Uska suradnja ginekologa i onkologa rezultirala je i zajedničkim nastupima na više ginekoloških i onkoloških kongresa i skupova u zemlji i u inozemstvu, kao i s više publiciranih radova.

Profesor Vrbanić bio je svestrani erudit i izvrstan liječnik, malo povučen zbog životnih poteškoća, ali uvijek raspoložen i spreman poslušati i pomoći. Bio je u svakom slučaju osebujna ličnost, a njegov rad i doprinos razvoju onkologije u Rijeci treba ostati zapisan zlatnim slovima.

LITERATURA

1. Sanatorio Fiumano. Fiume: Programma, Tipo-Litografia. E. Pasero 1914.
2. Pavlović P, Pavlović-Ružić I, Pavlović I. Razvoj onkologije u Rijeci tijekom 20. stoljeća. *Medicina* 2001; 37: 63-70.
3. Roth A, Pavlović P. Onkologija u Hrvatskoj – jučer, danas, sutra. Zagreb: Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, Durieux, 2002., str. 341-61.
4. Vrbanić D, Pavlović P. Neka zapažanja o učestalosti malignoma ovarija. *Ginekologija i opstetricija* 1963; 3:185-93.
5. Perović D, Vrbanić D, Pavlović P. Radiokirurgija karcinoma cerviksa posljednjih 10 godina u Rijeci. Memorijalni simpozij o genitalnom karcinomu. Zagreb: Medicinska naklada, 1969, str. 101-8.
6. Arhiv Zavoda za radioterapiju i onkologiju, KBC Rijeka. Dokumentacija od 1946. do 1959. i ostalo.

SAŽETAK

Polovicom 20. stoljeća u Rijeci profesor dr. sc. Drago Vrbanić bio je poznati ginekolog i izvrsni operater, osobito u području ginekoloških malignoma. Uz dugogodišnji rad i vođenje Ginekološke klinike Opće bolnice Braća dr. Sobol, vodio je i Radium-zavod, uspješno primjenjujući različite metode radium-terapije. Već 1960. s onkolozima uvodi suvremenu klasifikaciju tumora i vrlo važan timski rad u dijagnostici i terapiji ginekoloških malignoma. Unaprijedio je i modernizirao brojne operacijske zahvate koji su uz suvremenu radioterapiju znatno poboljšali rezultate liječenja tumora.

Ključne riječi: Vrbanić, povijest onkologije, 20. stoljeće, Rijeka, Hrvatska